

ŠIMUN MUSA

Filozofski fakultet u Mostaru

VRUTAK ŠTO PJESMOM ZORI

Sažetak

Riječ je o poeziji motiviranoj ljepotom zavičajnoga krajolika, kao i uopće ljepotom kozmosa, odnosno prirode u cjelini u kojoj vlada „logos, a ne kaos“. Ovaj je pjesnik očaran prirodom, napose njezinim biljnim svijetom, glasom i kretom stvari i pojava, i vođen logosom, majstor novotvorenica i tragač za riječi što se taložila u dubokim slojevima hrvatske tradicije, poeta ludens što znalački i otmjeno vlada stihom, čuvar baštine i graditelj „nove pjesme“ kao izraza njegova jastva i ovom posljednjom zbirkom dao je vrijedan prinos našem pjesništvu i vidno oplemenio hrvatski jezik.

Ključne riječi: jezik, ime, stih, pjesma priroda, biljka.

Pjesništvo kao i svaka druga umjetnost otpočinje svoj život tako da se izrazi „nešto“ što je sve do tada bilo neizrečeno, da se novoimenuje, a veli Ervin Šinko da poezija počinje tako što čovjek ne će da nosi tajne, ne će da bude „pristojan“, nego snagom riječi probija sve što je bilo prešućeno i tako, rušeći konvencije, *proživljuje ekstazu*, koja nije *unio mystica*, već *unio humana*. Pjesnik nastoji da tu *mistiku* proživi i čitatelj. Ta riječ izrasla na zanosu mora biti iskrena, izravna i toliko sugestivna da se njome izreče „novost“, bilo u novoimenovanju, bilo u neobičnu gledanju stvari i svijeta.

Riječ je o svojevrsnu zanosu, točnije „vidovitosti“, po Pavletiću riječ je o „usijanjinima duha“, s čim se često povezuje kontroverzni moderni pje-

snik Arthur Rimbaud, kao istinski tumač te misli, koji će na njoj temeljiti i svoje stvaralaštvo. Ta je misao tretirana još od romantizma, napose romantizma njemačke provenijencije, što je i u francusku književnost kasnije preneseno šezdesetih godina 19. stoljeća, pa Henri du Cleuziou u jednome članku kaže: „Pravi je pjesnik vidovit.“ Ustvari, takva i slična poimanja traju sve do danas.

Želimo li ozbiljno pristupiti pjesništvu Pere Pavlovića i otvoriti se njegovoj riječi, obasjat će nas također osebujna svjetlost spomenutoga zanosa nošena magijom riječi.

Pero je Pavlović rođen 1952. godine u Gracu kod Neuma, a nakon pučkoškolskoga i gimnazijskoga obrazovanja u Zagrebu je diplomirao i magistrirao studij medicinske biokemije. Živi i radi u Neumu. Nakon prve zbirke pjesama *Plavi svirač* (1979.) objavit će još 26 knjiga od kojih su, osim nekoliko, odreda stihozbirke. Njegova posljednja zbirka *vrutak. stručak. sinje blago* (Mala knjižnica DHK Zagreb, 2009.) sastavljena je od triju ciklusa, i to: 1. vrutak. stručak. sinje blago – 35 pjesama, 2. svib – 11 pjesama, 3. zlaćen zir – 12 pjesama.

Ova poezija nije uokvirena prostorom i vremenom, nema ni socijalno ni domoljubno, kao ni misaono ni ljubavno obilježje. Rasterećena takvih oznaka i svake funkcionalnosti, a sva u dinamizmu riječi, kratka stiha (šesterac, sedmerac, a najčešće osmerac), ritma bliska narodnousmenoj poeziji bajalica i brojilica, katkada i poslovice, ona se doimlje iskonski slobodnom, izvornom, igrovitom.

Pođući od prve pjesme „nevjerica“, gdje na početku upravo nevjerica roji sumnje i naporom pjesničkoga subjekta svodi ih na dvojbe, ali domalo *čudan obrat noćca sprema / novi život propjevat će*, snagom preobrazbe stižu darovi zrenja i zrijenja, radosti zanosa i udivljenja. Dakle, prevladana je nevjerica i sumnja, *tjeskoba i tmica (perjanice), bol i zebnja (vjeđa boli)*, a bar na čas *jarke javke (zor)* obzorje će *pjevom krilit (zor)*.

Ta nadahnutost (vidovitost), kako to u svojoj poetici zamišljaju moderni pjesnici, posve je osobito stanje duha istinski inspirirana pjesnika. Zanosna riječ što bruji snagom iskona, u navedenim pjesmama, napose u pjesmi „lipe“, bliži se čarobnu bajanju, ljepotonosnoj magiji što smjelo plete san i javu, mit i istinu – *cvjetnu bajku lipanj prede*. Sve latice riječi i

grane stihova svili su se u bajku lipine krošnje, u gustu supstanciju poezije što vodi do epifanijske uzvišenosti i punoće kojom *struji (lipnja) žar*:

*zračak tračak prvi lijet
sviće cviće vedar danak
zazrnio krilca med
lazi lipov lipnjem sanak*

*lipe šume lipe mede
orosio krošnjom mar
cvjetnu bajku lipanj prede
krvcom mladom struji žar
(„lipe“)*

Zanosno pletući san i javu, istinu i pričin, zbilju i mit, te na tom čarobnom vezu naglašavajući osobite senzacije stilski skladno uklopljene u strukturu pjesme, stvara se snažan poetski svijet. Svijetli brzaci riječi što emaniraju halucinantnim vizijama ljepote obasjavaju većinu stihova ove Pavlovićeve zbirke.

U posve inovativnu ludističkom postupku kroz zamamnu igru riječi, novih i novozaogrnutih riječi, novoiskopanih riječi iz dubokih slojeva narodne predaje, novotvorenih i u nove sintagme stavljenih riječi; riječi što u slobodi bukoličke razigranosti, u skladnim ritmičko-melodijskim cjelinama, neobičnim simultanim osjetilnih senzacija teku valovima ljepote:

*šumnim šaptom zašumori
slapom bistrim zaromori
blagolasjem zaromoni
i draganjem zabokori
(„šum“)*

ili

*što lijeposti na vir krati
u ljubav će ocvjetati
rudi lišce nujan zar
začudnosti zarno mile
čipke čežnje harno čile
zgodba kruni zoran mar*

*zib i zipka, niska zgoda
stjecaj riječi od poroda
suglasje je zlaćan ram
sliku smjernu riše dragost
vezak pjeva veze blagost
krila jave krili san
(„vezak“)*

U stilu usmene narodne bajalice-pitalice i u snovito-bajkovitu ambijentu, eliptično-sugestivnom riječju, intencijom svrhovito i intonacijom ugodno, estetski efektno, u fluidu tajanstvenosti i zavidnim potencijalom aluzija redaju se i ove poetske slike:

*zabrujilo zašumilo
orujilo onujilo
u čežnju se orunilo
slatka slovca probudilo*

*pa bajalo i vajalo
zazarilo zažarilo
vigorilo vijorilo
u jezik se udomilo*

*pod imenom kim se krije
pogoditi teško nije
(„pod imenom kim se krije“)*

Pero Pavlović, pjesnik očaran prirodom, napose njezinim biljnim svijetom, glasom i kretom stvari i pojava, i vođen logosom, majstor novotvorenica i tragač za riječju što se taložila u dubokim slojevima hrvatske tradicije, *poeta ludens* što znalački i otmjeno vlada stihom, čuvar baštine i graditelj „nove pjesme“ kao izraza njegova jastva i ovom posljednjom zbirkom dao je vrijedan prinos našem pjesništvu i vidno oplemenio hrvatski jezik.

Literatura

- DRMIĆ, ILIJA, „Luč ljubavi, vez dobrote, dašak neba i žar ljepote“, *Osvit*, br. 3-4, Mostar, 2009., str. 220-228.
- DRMIĆ, ILIJA, „Luč ljubavi, žar ljepote“, *Hrvatsko slovo*, br. 760, 13. studenoga 2009., str. 22.
- FRIEDRICH, HUGO, *Struktura moderne lirike*, Zagreb, 1969.
- GRUBIŠIĆ, VINKO, „Prinova u hrvatskom leksičkom blagu“, *Motrišta*, br. 50, studeni-prosinac, Mostar, 2009., str. 178-181.
- JURIŠIĆ, MIRJANA, „Kad ‘s ljubavlju se riječi srode“, *Večernji list*, prilog OBZOR, prosinac, br. 320, Zagreb, 2009., str. 31.
- KOLUMBIĆ, TIN, „Pjev srca“, *Hrvatsko slovo*, br. 746, 7. kolovoza, 2009., str. 22.
- LODGE, DAVID, *Načini modernog pisanja*, Zagreb, 1988.
- LUETIĆ, IVICA, „Pjesnički u svijet ljekovitog bilja“, *Glas Koncila*, br. 30., 26. srpnja 2009., str. 28.
- MARIJANOVIĆ, DRAGAN, „Otac poetskog herbarija“, *Oslobođenje*, Zagreb, 14. rujna 2009., str. 23.
- MUSA, ŠIMUN, „Miris i bistrina Pavlovićevih lirskih izvora, Pero Pavlović: *Travke mirisavke, Gorušičino zrno*“, *Hrvatska misao*, časopis za umjetnost i znanost Matice hrvatske Sarajevo, god. IX., siječanj-ožujak 2005., 34/25, str. 180-183.
- MUSA, ŠIMUN, „Lirsko dvoknjižje Pere Pavlovića“, (prikaz), *Hrvatsko slovo*, br. 516, 11. III. 2005.

- MUSA, ŠIMUN, „Spasonosni zaziv za odlaskom iz civilizacije“, o pjesničkim zbirkama Pere Pavlovića, *Večernji list*, br. 14 806, god. 46., 22. I. 2005., str. 6.
- PAVLETIĆ, VLATKO, *Ključ za modernu poeziju*, Zagreb, 1986.
- PAVLETIĆ, VLATKO, *Poetizacija životnih običnosti*, Zagreb, 1991.
- PAVLIČIĆ, PAVAO, *Stih i značenje*, Zagreb, 1993.

ŠIMUN MUSA

QUELLE DIE SINGT

Zusammenfassung

Es ist die Rede von einer durch die Schönheit der Heimatslandschaft motivierenden Poesie wie überhaupt die Schönheit des Kosmos betreffend oder der Natur im Ganzen, in der „Logos, und nicht Chaos“ herrscht. Dieser Dichter ist von der Natur, vor allem ihrer Pflanzenwelt, von der Stimme und der Bewegung der Sachen und der Ereignisse verzaubert, und durch den Logos geleitet, der Meister der Neubildungen und Forscher nach dem Wort, das sich in tiefen Schichten der kroatischen Tradition setzte, Poeta ludens, der in Vers geschickt und vornehm ist, Erbehüter und Erschaffer „ des neuen Liedes“, als ein Ausdruck seines Daseins, und mit dieser letzten Sammlung gab er einen wertvollen Beitrag unserer Verskunst und bereicherte bedeutend die kroatische Sprache.

Schlüsselwörter: Sprache, Name, Vers, Lied, Natur, Pflanze.